

'Fullers roman heeft de winnende combinatie van een onbetrouwbare
verteller en een schokkende ontknoping.' – *Publishers Weekly*

ONZE
EINDELOZE
DAGEN **Claire Fuller**

Over het boek

Dit is het verhaal van Peggy Hillcoat, in 1975 acht jaar oud. Tijdens de zomer van dit jaar gaat ze vaak kamperen met haar vader, luistert ze eindeloos naar haar favoriete plaat van The Railway Children en naar het betoverende pianospel van haar moeder.

Na een familiecrisis die Peggy pas veel later zal begrijpen, neemt haar vader James, een zogenaamde 'survivalist', haar mee van Londen naar een hut ergens diep in de bossen van Europa. Hij vertelt Peggy dat de wereld is vergaan. Hierna bestaat haar leven alleen nog uit een piano die geen geluid maakt, een bos waarin alles wat groeit gebruikt wordt om van te leven en een houten huisje dat Alles is.

Negen jaar lang is Peggy voor de buitenwereld verdwenen.

De pers over *Onze eindeloze dagen*

'Beeldschoon en bijzonder. Vanaf de eerste zin grijpt dit verhaal je bij de keel.' – *The Sunday Times*

'Betoverend en griezelig goed.' – *Sunday Express*

'Fuller beschrijft de natuur bedwelmend mooi, in al haar schoonheid en wreedheid.' – *Independent*

'Een prachtig debuut dat doet denken aan Emma Donoghues *Kamer*.' – *Guardian*

Over de auteur

Claire Fuller is schrijfster van zowel romans als korte verhalen. Ze studeerde aan de kunstacademie en begon op haar veertigste te schrijven, nadat ze jarenlang werkte als mededirecteur van een marketingbureau. Ze haalde haar master Creative and Critical Writing aan de universiteit van Winchester. Haar debuutroman, *Onze eindeloze dagen*, won de Desmond Elliot Prize 2015 en is genomineerd voor de Edinburgh First Book Award.

Bezoek onze internetsite www.awbruna.nl voor informatie over onze boeken, volg @AWBruna op Twitter of bezoek onze Facebook-pagina [Facebook.com/AWBrunaUitgevers](https://www.facebook.com/AWBrunaUitgevers).

Claire Fuller

Onze eindeloze
dagen

A.W. Bruna Uitgevers

Oorspronkelijke titel

Our Endless Numbered Days

Copyright © Claire Fuller 2015

First published in Great Britain in 2015 by Fig Tree,
an imprint of Penguin

Vertaling

Guus van der Made

Omslagbeeld

© Getty Images

Omslagontwerp

b'IJ Barbara

© 2016 A.W. Bruna Uitgevers, Amsterdam

ISBN 978 90 229 6056 1

NUR 302

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische veevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Voor Tim, India en Henry

1

Highgate, Londen, november 1985

Ik vond vanmorgen achter in de la van het bureau een zwart-witfoto van mijn vader. Hij zag er niet uit als een leugenaar. Mijn moeder, Ute, had alle andere foto's van hem uit de albums gehaald die ze op de onderste plank van de boekenkast bewaarde, en de overgebleven kiekjes van de familie en de baby's wat verschoven om de opengevallen plekken op te vullen. De ingelijste foto van hun huwelijk, die altijd op de schoorsteenmantel had gestaan, was ook verdwenen.

Op de achterkant van de foto had Ute in haar regelmatige handschrift geschreven: *James und seine Busenfreunde mit Oliver, 1976*. Het was de laatste foto die van mijn vader was genomen. Hij zag er schokkend jong en gezond uit, met een gezicht glad en wit als een kiezelsteentje.

Hij moet toen zesentwintig zijn geweest, negen jaar ouder dan ik nu ben.

Toen ik beter keek, zag ik dat niet alleen mijn vader en zijn vrienden op de foto stonden, maar ook Ute en een vage vlek die ik moet zijn geweest. We waren in de zitkamer, net als ik nu. Tegenwoordig staat de vleugel aan de andere kant van de kamer, naast de deuren met de stalen posten die door de serre naar de tuin leiden. Op de foto stond de vleugel voor de drie grote ramen die op de oprijlaan uitkijken. Die stonden open, de wapperende gordijnen voor eeuwig gevangen op de golven van een zacht zomerbriesje. Om mijn vader zo te zien in ons

oude leven maakte me duizelig, alsof het parket onder mijn blote voeten begon te bewegen, en ik moest gaan zitten.

Na een paar ogenblikken liep ik naar de vleugel, die ik voor het eerst sinds ik thuis was aanraakte, en liet mijn vingers zonder enige weerstand over het spiegelgladde oppervlak glijden. Hij was veel kleiner dan ik me herinnerde en er zaten wat lichtere plekken op, die in de loop der jaren door de zon waren opgebleekt. En ik bedacht me dat dat misschien het mooiste was wat ik ooit had gezien. De wetenschap dat de zon had geschinen, dat er op de vleugel was gespeeld, dat mensen verder waren gegaan met hun leven terwijl ik weg was geweest, hielp me mijn evenwicht te hervinden.

Ik keek naar de foto in mijn hand. Mijn vader leunde voorover over de vleugel, zijn linkerarm loom uitgestrekt terwijl zijn rechterhand met de toetsen speelde. Het verbaasde me om hem daar te zien zitten. Ik kan me niet herinneren dat ik hem ooit aan de vleugel heb zien zitten of heb horen spelen, hoewel hij mij natuurlijk heeft leren spelen. Nee, de vleugel is altijd Utes instrument geweest.

‘De schrijver pakt zijn pen en de woorden vloeien; ik raak de toetsen aan en de muziek begint te spelen,’ zegt ze altijd met haar harde Duitse accent.

Op die dag, op dat vluchtige moment in de tijd, zag mijn vader er met zijn lange haar en zijn smalle gezicht ongebruikelijk ontspannen en knap uit, terwijl Ute, die een rok tot op haar enkels en een witte blouse met pofmouwen droeg, net wegliep, alsof ze rook dat het eten aanbrandde. Ze had mij bij de hand en haar gezicht was van de camera afgewend, maar iets in haar houding had haar een ontevreden uitstraling gegeven, alsof ze geïrriteerd was dat ze met de rest van ons werd betrapt. Ute was altijd stevig geweest, zwaargebouwd en gespierd, maar in de afgelopen negen jaar was ze dik geworden. Haar gezicht was breder dan in mijn herinnering en haar vingers waren zo mollig, dat haar trouwring om haar

vinger vastgeklemd zat. Aan de telefoon zegt ze tegen vriendinnen dat ze zo is aangekomen door de angsten die ze al die jaren heeft moeten doorstaan, dat ze zich er een weg doorheen heeft gegeten. Maar 's avonds laat, als ik niet in slaap kon komen en in het donker naar beneden sloop, heb ik haar in de keuken met haar gezicht in het schijnsel van het licht van de ijskast zien eten. Terwijl ik naar de foto keek, realiseerde ik me dat dit de enige foto was die ik ooit had gezien waar we alle drie op stonden.

Vandaag, twee maanden na mijn thuiskomst, had Ute eindelijk genoeg vertrouwen gekregen om me voor het ontbijt een halfuur alleen te laten om Oskar naar een bijeenkomst van de padvinderij te brengen. Terwijl ik met een oor naar het geluid van de voordeur luisterde om te horen of Ute al terugkwam, rommelde ik door de laden van het bureau. Probleemloos schoof ik de vele pennen aan de kant, het notitieblokje, de oningevulde bagagelabels, de spaarboekjes voor huishoudelijke artikelen, en de sleutelhangers van Europese gebouwen, waarbij de Eiffeltoren in de ring van Buckingham Palace verstrikt raakte. In de onderste la vond ik een vergrootglas. Ik ging op mijn knieën op het tapijt zitten, een ander tapijt dan op de foto – wanneer was dat vervangen? – en hield het vergrootglas boven het gezicht van mijn vader, maar tot mijn teleurstelling kon ik ondanks de vergroting niets nieuws aan hem ontdekken. Zijn vingers zaten niet andersom, zijn mondhoeken stonden niet verkeerd en hij had geen verborgen tatoeage die ik over het hoofd had gezien.

Een voor een, van links naar rechts, bestudeerde ik de vijf mannen voor hem. Drie van hen zaten samengeperst op de leren bank, terwijl een van de anderen met zijn handen achter zijn hoofd op de leuning zat. Ze leken zo op elkaar dat het broers hadden kunnen zijn, maar ik wist dat dat niet zo was. Vol zelfvertrouwen, ontspannen, volwassen, als wedergebo-ren christenen, leken ze tegen de camera te zeggen: 'Wij heb-

ben de toekomst gezien en er zal rampspoed komen, maar wij zijn gered.' Ze waren lid van de North London Retreaters. Elke maand ontmoetten ze elkaar bij ons thuis, en debatteerden en discussieerden ze over strategieën om het eind van de wereld te overleven.

De vijfde man, Oliver Hannington, herkende ik direct, hoewel ik hem ook al in geen jaren meer had gezien. De camera had hem gevangen terwijl hij languit in een leunstoel lag, zijn benen bungelend over een van de leuning. Er kringelde rook door zijn gele haar van de sigaret die hij tussen zijn vingers in de hand naast zijn hoofd hield. Net als mijn vader was deze man goed geschoren, maar hij glimlachte op een manier die de indruk wekte dat hij het allemaal maar onzin vond, alsof hij het nageslacht wilde laten weten dat hij niet echt geïnteresseerd was in de plannen van de groep om zelfvoorzienend te worden en voorraden aan te leggen. Hij had een spion kunnen zijn die de groep had geïnfiltrerd, of een undercoverjournalist die met een verhaal bezig was om hen te ontmaskeren, of een schrijver die na de bijeenkomsten naar huis ging om al die krankzinnige karakters in een komisch verhaal te verwerken. Zelfs nu hadden zijn wilskrachtige kaaklijn en zelfvertrouwen iets exotisch en buitenlands, Amerikaans.

Maar toen besepte ik dat er nog iemand in de kamer moest zijn geweest, de fotograaf. Ik stond waar degene die de foto had gemaakt moest hebben gestaan. Met de punt van de foto tussen mijn lippen, vormde ik met mijn handen en mijn vingers een vierkant. De hoek was helemaal verkeerd; hij of zij moest veel langer zijn geweest dan ik. Ik legde het vergrootglas terug in de la en verbaasde mezelf toen door op de pianokruk te gaan zitten. Ik deed de klep omhoog, gefascineerd door de keurige rij witte toetsen die glansden als blinkende tanden, en legde mijn rechterhand precies op de plek waar mijn vaders hand had gelegen. De toetsen voelden egaal en

koel aan. Ik leunde naar links, strekte mijn arm uit over de bovenkant van de vleugel en voelde diep binnen in me iets wat zich verroerde, een nerveus gefladder diep onder in mijn maag. Ik keek naar de foto die ik nog steeds in mijn hand hield. Het gezicht van mijn vader staaarde naar mij terug, zelfs toen al zo onschuldig dat hij wel schuldig móét zijn geweest. Ik liep terug naar het bureau, pakte de schaar uit het pen-nenbakje en knipte rond het hoofd van mijn vader tot hij als een lichtgrijze zomersproet op het topje van mijn vinger lag. Voorzichtig, om hem niet te laten vallen en onder het meubilair te laten verdwijnen waar Utes werkster hem zou opzuigen, en met mijn blik gefixeerd op zijn hoofd, stak ik de schaar onder mijn jurk en knipte het zijdezachte materiaal in het midden van mijn bh door. De twee cups die me irriteerden en jeukten vielen uiteen en mijn lichaam was weer vrij, zoals het altijd was geweest. Ik stopte mijn vader onder mijn rechterborst, zodat de warme huid hem op zijn plaats zou houden. Ik wist dat als hij daar zou zijn alles goed zou komen en ik me aan mijn herinneringen zou kunnen overgeven.

2

De zomer dat die foto was genomen, bouwde mijn vader onze kelder om tot een schuilkelder. Ik weet niet of hij in die juni-maand zijn plannen met Oliver Hannington had besproken, maar ze lagen gezamenlijk pratend, rokend en lachend in de zonovergoten tuin.

Utes melancholische, ritmische muziek zweefde midden in de nacht door de kamers van ons huis. Zwetend van de hitte woelde ik onder mijn dunne laken in bed en stelde me voor hoe ze in het donker voor de vleugel zat, haar lichaam wiegend, als betoverd door haar eigen noten. Soms hoorde ik ze nog lang nadat ze de vleugel had dichtgedaan en terug naar bed was gegaan. Mijn vader sliep ook niet goed, maar ik denk dat het zijn lijstjes waren die hem wakker hielden. Ik stelde me voor hoe hij zijn notitieblok en de kleine penhouder pakte, die hij onder zijn kussen bewaarde. Zonder het licht aan te doen schreef hij: *1. Algemene lijst (3 personen)* en zette er een streep onder:

Lucifers, kaarsen
Radio, batterijen
Papier en pennen
Generator, zaklamp
Flessen water
Tandpasta
Ketel, potten
Pannen, touw en koord

Katoen, naalden
Metaal en kiezelstenen
Zand
Toiletpapier, desinfecterende middelen
Emmer met deksel

De lijst leek wel poëzie, hoewel hij geschreven was in een jongensachtige versie van mijn vaders latere, overspannen gekrabbel. Als hij in het donker had geschreven, stonden de woorden vaak half over elkaar heen, of stonden ze zo dicht tegen elkaar dat het wel leek of ze in het nachtelijke brein van mijn vader om ruimte hadden moeten vechten. Aan andere lijstjes kwam onverwacht een eind, omdat hij halverwege een gedachte in slaap was gevallen. De lijstjes waren allemaal voor de schuilkelder, essentiële dingen om zijn familie onder de grond dagen- of misschien zelfs wekenlang in leven te kunnen houden.

Op een zeker moment tijdens zijn tijd in de tuin met Oliver Hannington besloot mijn vader om de kelder groot genoeg te maken voor vier personen. Hij begon zijn vriend mee te rekenen in de hoeveelheden messen en vorken, tinnen koppen, beddengoed, zeep, voedsel en zelfs rollen toiletpapier. Ik zat boven aan de trap en luisterde naar hem en Ute in de keuken, terwijl hij zijn plannen zat te maken.

‘Als je al die troep wilt verzamelen, dan zou het alleen voor ons drieën moeten zijn,’ klaagde ze. Het geluid van papieren die bij elkaar werden geschoven was hoorbaar. ‘Ik vind het niet prettig dat die Oliver erbij betrokken wordt. Hij hoort niet bij het gezin.’

‘Eén persoon meer maakt geen enkel verschil. Trouwens, stapelbedden voor drie personen bestaan niet,’ zei mijn vader. Ik hoorde hoe hij tekende terwijl hij sprak.

‘Ik wil hem daarbeneden er niet bij hebben. Ik wil hem niet in huis hebben,’ zei Ute. Het gekras van de pen op het papier

stopte. ‘Hij hekst ons gezin; ik vind hem engdood.’

‘Behekest en doodeng,’ zei mijn vader lachend.

‘Doodeng. Goed, doodeng!’ Ute hield er niet van om verbeterd te worden. ‘Ik heb liever niet dat die man in mijn huis komt.’

‘Daar komt het altijd weer op neer, hè? Jouw huis.’ Mijn vader sprak nu met luide stem.

‘Het is met mijn geld betaald.’ Vanaf mijn plek op de trap kon ik een stoel over de grond horen schrapen.

‘Ach ja, laat ons bidden tot het geld van de familie Bischoff dat de fameuze pianiste financiert. En lieve God, laat ons niet vergeten hoe hard ze werkt,’ zei mijn vader. Ik kon me precies voorstellen hoe hij met gevouwen handen een buiging maakte.

‘Ik ben in elk geval een vakvrouw. En wat doe jij, James? De hele dag met je gevaarlijke Amerikaanse vriend in de tuin liggen.’

‘Er is helemaal niets gevaarlijk aan Oliver.’

‘Er is iets met hem, maar dat wil jij niet zien. Hij is hier alleen maar om problemen te veroorzaken.’ Ute beende met zware passen de keuken uit naar de woonkamer. Ik schoof een treetje omhoog, bang als ik was om ontdekt te worden.

‘Wat is het nut van pianospelen als de wereld aan zijn eind komt?’ riep mijn vader haar achterna.

‘En wat is het nut van twintig blikken Spam, leg me dat eens uit,’ weerkaatste Ute. Er klonk een klap van hout op hout toen ze de klep van de vleugel omhoog deed en ze sloeg met beide handen een laag akkoord in mineur aan. De tonen stierven weg en toen schreeuwde ze: ‘Peggy zal nooit Spam eten,’ en hoewel ze me onmogelijk kon zien, sloeg ik mijn handen voor mijn mond toen ik glimlachte. Daarna begon ze Prokofievs *Sonate nr. 7* te spelen, snel en furieus. Ik stelde me voor hoe haar vingers als scherpe klauwen over het ivoor vlogen.

‘Toen Noach de ark bouwde regende het ook niet,’ bulderde mijn vader.

Later, toen ik al terug in bed was gekropen en er een eind aan hun woordenstrijd was gekomen, hoorde ik andere geluiden. Geluiden die klonken alsof ze pijn hadden, hoewel ik zelfs op mijn achtste al wist dat ze iets anders betekenden.

Er was ook een lijst waar Spam op stond. Die was getiteld: *5. Voedsel enz.* Onder de titel had mijn vader geschreven: *15 calorieën per pond lichaamsgewicht, 2 liter water per dag, ½ tube tandpasta per maand.* En verder:

55 liter water

10 tubes tandpasta

20 blikken gecondenseerde kippensoep

35 blikken baked beans

20 blikken Spam

Eierpoeder

Meel

Gist

Zout

Suiker

Koffie

Crackers

Jam

Linzen

Gedroogde bonen

Rijst

Er stond van alles op de grillige lijst, alsof mijn vader in zijn eentje het spelletje ‘Ik ga op vakantie en ik neem mee..’ had gespeeld. Spam deed hem aan ham denken, wat hem weer aan eieren deed denken, waardoor hij aan pannenkoeken en dus aan meel moest denken.

Hij legde een nieuwe betonnen vloer in onze kelder, verstevigde de muren met staal en installeerde accu’s, die konden

worden opgeladen door twee uur per dag op een hometrainer te fietsen. Hij monteerde twee gaspitten, die op flessen aangesloten konden worden, en bouwde alkoven voor de stapelbedden, die hij allemaal opmaakte met matrassen, kussens, lakens en dekens. In het midden van de ruimte zette hij een tafel van kunststof met vier bijpassende stoelen. Aan de muren hingen planken, die mijn vader vol zette met voedsel en jerrycans met water, keukengerei, spelletjes en boeken.

Ute weigerde te helpen. Als ik van school terugkwam, zei ze altijd dat ze de hele dag aan de vleugel had zitten studeren, terwijl 'je vader in de kelder heeft gespeeld'. Ze klaagde dat haar vingers stijf waren door gebrek aan studietijd en dat haar polsen zeer deden en haar houding aan de vleugel niet goed meer was, omdat ze altijd moest bukken om voor mij te zorgen. Ik vroeg me niet af waarom ze meer speelde dan vroeger. Als mijn vader onder de keuken vandaan kwam, was zijn gezicht rood en stond het zweet op zijn blote rug, en zag hij eruit alsof hij elk moment kon flauwvallen. Hij dronk gulzig water bij de gootsteen, stak zijn hoofd onder de kraan en schudde zich dan uit als een hond om Ute en mij aan het lachen te brengen. Maar zij rolde enkel met haar ogen en ging terug naar haar vleugel.

Elke keer als mijn vader leden van de North London Retraeters bij ons thuis voor een bijeenkomst uitnodigde, mocht ik de voordeur opendoen en het halve dozijn harige, ernstige mannen naar Utes zitkamer brengen. Ik hield ervan als ons huis vol mensen en gesprekken was, en ik hing tot ik naar bed werd gestuurd om hen heen en probeerde hun discussies over de statistische veranderingen, oorzaken en gevolgen te begrijpen van iets wat ze het 'vervloekte Armageddon' noemden. Als het de Russen niet waren die een nucleaire bom zouden afvuren en Londen met maar een paar minuten waarschuwingstijd van de kaart zouden vegen, dan was het

wel het water dat door pesticiden vergiftigd zou worden, of de wereldeconomie zou instorten en de steden zouden overspoeld worden door hongerige plunders. Hoewel Oliver grapte dat de Britten zo ver op de Amerikanen achterlagen dat wij nog in onze pyjama's zouden rondlopen als het noodlot toesloeg, terwijl zij al uren bezig waren om hun huizen en gezinnen te beschermen, was mijn vader er toch trots op dat zijn groep een van de eerste – zo niet de eerste – in Engeland was die bijeen was gekomen om overlevingsstrategieën te bespreken. Ute daarentegen was nijdig dat ze geen piano kon spelen terwijl zij drinkend en kettingrokend tot laat in de avond in huis rondgingen. Mijn vader vond het heerlijk om te debatteren en hij wist waar hij het over had. Als de alcohol een paar uur had gevloeid en alle agendapunten waren afgehandeld, veranderde de bijeenkomsten van goed georganiseerde discussies in bekvechterij en was mijn vaders stem boven alle andere uit te horen.

Door al het lawaai gooide ik mijn dekens van me af en sloop op mijn blote voeten naar beneden om om de hoek van de woonkamerdeur te gluren, waar de lucht van warme lichamen, whisky en sigaretten me tegemoetkwam. In mijn herinnering leunt mijn vader voorover en slaat met zijn hand op zijn knie, of hij drukt zo heftig zijn sigaret uit in de asbak dat er gloeiende tabak in het rond vliegt, waardoor er kleine gaatjes in het tapijt ontstaan en schroeiplekjes op de houten vloer. Dan komt hij met gebalde vuisten en zijn handen strak langs zijn lichaam overeind, alsof hij een innerlijke strijd voert om niet toe te geven aan de impuls om de eerste de beste die het niet met hem eens is met zijn vuisten te bewerken.

Ze wachtten nooit tot een ander uitgesproken was, het was geen debat. Net als de lijstjes van mijn vader, schreeuwden de mannen door elkaar heen, vielen elkaar in de rede en luisterden niet naar elkaar.

'Ik kan je garanderen dat het een natuurramp zal zijn: een

tsunami, een overstroming, een aardbeving. Wat heb je dan aan die schuilkelder, James, als jij en je familie levend begraven worden?’

In de hal kromp ik ineem bij de gedachte en balde mijn vuis-ten om een snik te onderdrukken.

‘Een overstroming? We zouden nu wel een overstroming kunnen gebruiken, verdomme.’

‘Kijk dan naar die arme drommels bij die aardbeving in Italië. Duizenden doden.’ De man sprak met dikke tong en had zijn hoofd in zijn handen gelegd. Ik nam aan dat zijn moeder misschien uit Italië kwam.

‘Het zal de regering zijn die ons in de steek laat. Denk maar niet dat Callaghan met een glaasje water op je deur komt kloppen als de waterleidingen leeg zijn.’

‘Die heeft het zo druk met de inflatie dat het hem niet eens opvalt dat de Russen ons naar het stenen tijdperk hebben gebombardeerd.’

‘Mijn neef heeft een vriend bij de BBC en die zegt dat ze bezig zijn met films om het publiek te informeren hoe ze binnenshuis een schuilkelder moeten aanleggen. Het is slechts een kwestie van tijd voor de bommen vallen.’

Een man met een grijze baard zei: ‘Stelletje idioten, ze hebben straks niks te eten en als ze wel iets hebben wordt het door het leger in beslag genomen. Wat heeft het verdomme voor zin?’ Er bleef wat spuug in het haar op zijn kin hangen en ik moest mijn blik afwenden.

‘Ik zorg ervoor dat ik niet in Londen ben als de bommen vallen. Jij mag van mij blijven, James, opgesloten daarbeneden in die schuilkelder van je, maar ik ga ervandoor, naar de Borders, Schotland, naar een afgelegen plek, waar het veilig is.’

‘En wat denk je daar dan te eten?’ vroeg mijn vader. ‘Hoe wil je daar overleven? En hoe denk je daar te komen met al die andere idioten die de stad ontvluchten? Alles komt vast te

zitten en als je er eindelijk bent is iedereen verdwenen, inclusief je moeder en haar kat. En jij noemt jezelf een *retreater*? In de steden zal het gezag het eerst worden hersteld. Niet in jouw commune in Noord-Wales.' Achter de deur glom ik van trots als mijn vader sprak.

'Al die noodvoorraden in je kelder zijn ook niet meer dan dat,' zei een andere man. 'Wat wil je doen als ze opraken? Je hebt nog niet eens een luchtbuks.'

'Goeie god, geef me een goed mes en een bijl en ik red me wel,' zei mijn vader.

De Engelsen bekvechtten verder, tot een Amerikaanse stem ze het zwijgen oplegde. 'Weet je wat jouw probleem is, James? Je bent zo verdomde Brits. Jullie allemaal; jullie leven nog in de middeleeuwen, verstoppen je in je kelders, rijden naar het platteland alsof het verdomme om een zondagse picknick gaat. Jullie noemen jezelf nog *retreaters*, terwijl de rest van de wereld al veel verder is. Jullie zijn er nog niet eens achter dat jullie *survivalists*¹ zijn. En James, vergeet die kelder van je. Wat je nodig hebt is een *bug-out location*.'

Hij sprak met autoriteit, alsof hij het vanzelfsprekend vond dat men naar hem zou luisteren. De rest van de mannen, inclusief mijn vader, deed er het zwijgen toe. Oliver Hannington lag languit in de leunstoel met zijn rug naar mij toe, terwijl de anderen uit het raam staarden of naar de vloer keken. Het deed me aan mijn klas denken, als meneer Harding iets had gezegd wat niemand van ons begreep. Hij kon daar minutenlang staan, wachtend tot iemand zijn hand zou opsteken om te vragen wat hij bedoelde, tot de stilte uiteindelijk als

1 In de jaren zeventig werden voor dit soort groepen die zich voorbereidden op grote rampen de namen 'retreaters' en 'survivalists' gebruikt. Aan het eind van de jaren zeventig is de naam *retreaters* verdwenen en nu worden deze groepen vooral als *survivalists* aangeduid, hoewel in Nederland ook de naam *preppers* in gebruik is.

een loden gewicht in de lucht hing en zo ongemakkelijk werd dat we overal heen keken behalve naar elkaar of naar hem. Het was een strategie om te zien wie er als eerste zou breken, en negen van de tien keer was het Becky, die dan iets doms zei, zodat de klas opgelucht en beschaamd in lachen kon uitbarsten en meneer Harding glimlachte.

Onverwacht kwam Ute vanuit de keuken door de kamer lopen op de manier waarop ze altijd liep als ze wist dat ze een publiek had, een en al heupen en middel. Ze had haar haar in een nonchalante knot onder aan haar nek zitten en droeg haar favoriete kaftan, die ene die om haar gespierde benen golfde. Iedere man in de kamer, inclusief mijn vader en Oliver Hannington, begreep dat ze ook had kunnen omlopen, via de hal. Niemand omschreef Ute ooit als mooi; ze gebruikten woorden als imponerend, indrukwekkend, opmerkelijk. Maar omdat ze een vrouw was om rekening mee te houden, gedroegen de mannen zich. Degenen die stonden gingen zitten en degenen die op de sofa lagen gingen overeind zitten, zelfs Oliver Hannington draaide zijn hoofd om. Ze letten op de as van hun sigaret, hielden hun hand onder askegels en keken zoekend om zich heen naar een asbak. Ute slaakte een zucht, een snelle ademhaling die haar borstkas deed opzwellen, waarna ze langzaam uitademde. Terwijl ze de mannen voorbijliep en op haar knieën voor mij kwam zitten, wees ze de mannen terecht. Dat was voor het eerst dat mijn vader en zijn vrienden zich omdraaiden en mij zagen.

‘Jullie hebben mijn kleine Peggy wakker gemaakt met al dat geklets over rampen,’ zei Ute, terwijl ze mijn haar streelde.

Zelfs toen wist ik dat ze dat deed omdat er mensen toekeken. Ze pakte me bij mijn hand en leidde me de trap op. Ik stribbelde tegen en probeerde te horen wie als eerste de stilte zou verbreken.

‘Er gebeurt niks ergs, *Liebchen*,’ croonde Ute.

‘En wat is een bug-out location?’ Het was mijn vader die zich het eerst gewonnen gaf.

Het bleef even stil en Oliver Hannington wist dat we allemaal aan zijn lippen hingen.

‘Je eigen kleine hutje in het bos,’ zei hij, en hij begon te lachen, hoewel ik het helemaal niet grappig vond.

‘En hoe zouden we dat moeten vinden?’ vroeg een van de mannen op de bank.

Toen draaide Oliver Hannington zich naar mij, tikte tegen de zijkant van zijn neus en knipoogde. Ik liet me door Ute aan de hand mee naar bed trekken.

Toen het werk aan de schuilkelder bijna klaar was, begon mijn vader mij te trainen. Het begon als een spelletje voor hem, als een manier om indruk op zijn vriend te maken. Mijn vader kocht een zilveren fluitje, dat hij aan een koordje om zijn nek hing, en kocht voor mij een canvas rugzak met leren riemen en gespen. Op de zijvakken waren blauwe bloemblaadjes en groene bladeren geborduurd.

Zijn signaal was drie korte stoten op de fluit van beneden aan de trap. Hier wilde Ute ook niets mee te maken hebben; zij bleef in bed met de dekens over haar hoofd, of speelde met geopende klep op de vleugel, zodat het geluid door het hele huis weerklonk. De fluitjes, die op elk moment voor het naar bed gaan konden klinken, waren het signaal voor mij om mijn rugzak te pakken. Ik rende door het huis en greep de dingen van een lijst die ik van mijn vader uit mijn hoofd had moeten leren. Ik gooide de rugzak op mijn rug en rende de trap af onder de tonen van een kwade *Revolutie-etude* van Chopin. Mijn vader keek strak voor zich uit, de fluit nog in zijn mond en zijn handen achter zijn rug, terwijl ik met de rugzak stuiterend op mijn rug om de pijler onder aan de trap rende. Ik stormde de keldertrap met twee treden tegelijk af en sprong van de laatste drie treden. In de schuilkelder wist

ik dat ik maar vier minuten de tijd zou hebben om de rugzak uit te pakken voor mijn vader weer op zijn fluit zou blazen. Ik rukte de stoel aan het eind van de tafel naar achteren, die met zijn rugleuning naar de trap stond. Vervolgens trok ik een stapel kleren uit de rugzak: ondergoed, een overall van spijkerstof, broeken, shirts van kaasdoek, een sweater, shorts, een nachtpon, die ik op tafel legde waarbij ik ervoor zorgde dat ze netjes opgevouwen bleven. Mijn hand verdween in de rugzak om het volgende te pakken, als een grabbelton. Mijn kam kwam tevoorschijn, die ik horizontaal net boven mijn nachtpon legde, links daarvan een uitschuifbare verrekijker, en mijn tandenborstel en tandpasta keurig boven elkaar naast het stapeltje kleren. En daarnaast ten slotte mijn pop, Phyllis, met haar getekende ogen en haar matrozenpakje. Met de laatste greep haalde ik mijn bivakmuts tevoorschijn en trok die over mijn hoofd. Ondanks de hitte moest ik daarna een paar wanten aantrekken en als alles keurig op tafel uitgestald lag, werd ik geacht om met mijn handen op mijn knieën zwi-gend te gaan zitten, terwijl ik recht naar de gaspitten keek. Dan klonk het fluitje weer en nam een opgewonden gevoel bezit van me als mijn vader voor de inspectie de trap afkwam. Soms legde hij de kam wat rechter of verplaatste Phyllis naar de andere kant van het stapeltje kleren.

‘Heel goed, heel goed,’ zei hij dan, alsof het een legerinspectie betrof. ‘Op de plaats rust.’ Waarna hij me een knipoog gaf en ik wist dat ik geslaagd was.

De laatste keer dat mijn vader en ik onze oefening uitvoerden, waren Ute en Oliver Hannington uitgenodigd om toe te kijken. Zij weigerde natuurlijk. Ze vond dat het nutteloos en kinderachtig was. Oliver Hannington was er wel en stond tegen de muur achter mijn vader geleund toen hij driemaal op zijn fluitje blies. Ute was in de zitkamer en speelde Chopins *Dodenmars*. Aanvankelijk ging alles prima. Ik greep alle spullen en rende tweemaal zo snel de beide trappen af, maar ik

maakte een fout bij het uitpakken, of misschien dat mijn vader in zijn opwinding te vroeg voor de tweede maal op zijn fluitje blies. Ik had te weinig tijd en had de wanten nog niet aan mijn handen toen de beide mannen de keldertrap afkwamen. Met bonkend hart verstopte ik de wanten onder mijn benen. Ze jeukten op de plek waar mijn short ophield. Ik had mijn vader teleurgesteld. Ik was niet snel genoeg geweest. De wanten werden nat onder mijn dijen. De warme vloeistof droop van de stoel en vormde een plasje op het witte linoleum onder me. Mijn vader schreeuwde. Oliver Hannington, die achter me stond, lachte, en ik huilde.

Ute kwam de kelder in gestormd, tilde me in haar armen en liet me mijn gezicht in haar nek begraven, terwijl ze me van die ‘absoluut verschrikkelijke mannen’ wegdroeg. Maar zoals met de aftiteling van een film, eindigt mijn herinnering van die gebeurtenis bij mijn redding.

Ik kan me niet herinneren dat Oliver Hannington nadat ik in mijn broek had geplast op zijn onverschillige manier met een grijns op zijn lippen tegen de muurplanken geleund stond, hoewel ik daar eigenlijk bijna zeker van ben. Ik heb het me voorgesteld maar nooit gezien hoe hij zijn sigaret uit zijn mond nam en de rook naar boven blies, waar het langs het lage plafond wegdreef. En ik heb nooit gezien hoe rood mijn vaders gezicht werd nadat ik hem in het bijzijn van zijn vriend had teleurgesteld.